

Росен Тахов

КНИГА НА ГЕНИИТЕ

**Коментирани текстове
на големите български графомани**

София, 2011

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на „Изток-Запад“.

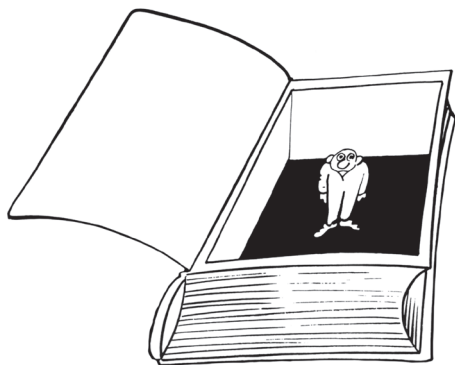
© Росен Тахов, автор, 2011
© Издателство „Изток-Запад“, 2011

ISBN 978-954-321-837-0

Книга на гениите

Росен Тахов

Коментирани текстове
на големите български графомани

СЪДЪРЖАНИЕ

Графоманът	
Самородният каприз на Вселената	7
Колумбовецът	
Нягул Семков	33
Българският Шекспир	
Тодор Станчев	61
Енциклопедистът	
Михаил Гребенаров	83
Безсмъртният	
Христо Лобошки	107
Съперникът на Яворов	
Димитър Стерев	123
Кандидат-нобелистът	
Звездомир Белчев	141
Габровският гений	
Димитър Сливков	165
Сливенският Буонароти	
Иван Бунарджиев	187
Оригиналът	
Димитър Даскала	211
Туристът	
Славейко Трепетликов	227
Пророкът	
Стоян Ватралски	249

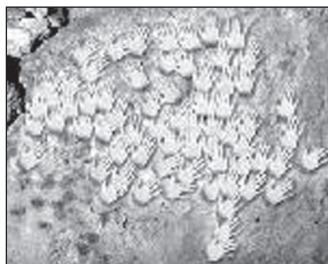
Епохалният Любомир Бобевски	267
Декадентът Михаил Йорданов	287
Застрахователят Михаил Енев	307
Убиецът Станислав Вихров	323
Забраненият Дончо Майсторски	341
Реформаторът Пею Долев	359
Ударникът Стоян Ц. Даскалов	377
Македонскиот Бетовен Венко Марковски	395
Интернационалистът Орлин Орлинов	415
Първият дисидент Трендафил Акациев	439
Мъченикът на демокрацията Йоло Денев	459
Хисарският бард Стоян Бочуков	479
Търновският трубадур Радко Радков	497
Телевизионният ювенал Юлиан Вучков	519

ГРАФОМАНЪТ САМОРОДНИЯТ КАПРИЗ НА ВСЕЛЕНАТА

Един призрак броди в българската литература – призракът на Нягул Семков. През 1885 г. той обнародва фундаменталното съчинение „Ничтожна фамилия и въздушна природа“ и се обезсмърти като родоначалник на пустословното съчинителство.¹

Много хартия и много мастило бяха употребени, за да се докаже, че Семков не е подвластен на времето. Негови последователи станаха Михаил Гребенаров, Димитър Сливков, Иван Бунарджиев, Славейко Трепетликов, Дончо Майсторски. Семков е жив и днес в мозъчните продукти на Йоло Денев и Юлиан Вучков.

Нягул Семков обаче не тръгва от никъде. Неговата страст към безсмъртие е заложена дълбоко в гените на човечеството. Архетип на явлението *графомания*

са отпечатъците от ръце в пещерата Шове, Южна Франция. Тези длани още не са хванали писалото, но свидетелстват за непреодолимия стремеж на човека да остави следа за бъдните поколения – знак, че е съществувал и не е бил кой да е.

Първите азбуки обръщат света с главата надолу. „Страшни времена настанаха, всеки пише, никой не чете!“; оплаква се любител на литературата от Шумер.² И в древен Рим графоманията е истинска напаст. Вечният град е завладян от пустословци, които рецитирали своите творения на всеки ъгъл. „В котилото на порока“ Ювенал се оплаква от прегракналия Кодър, който го тормозел с произведението си „Тезеида“.

Традиционно свитъците били изписвани само от едната страна, но графоманите използвали и обратната. „Глупава доброта е да щадиш хартията, обречена и без това на загниване, когато на всяка стъпка срещаш толкова поети!“; възкликва Ювенал.³

През Средновековието писачите са предимно анонимни, но не по-малко агресивни. Те изтривали от пергаментата написаното преди тях, за да положат собствените си съчинения. Тези двоични текстове са наречените *палимпсести*. „Във Византия – обяснява проф. Куев – този процес взема твърде големи размери. Затова Трулският събор от 691 г. с правило 68 забранява изтриването на текст от Св. писание и от творенията на светите отци и на черковните учители“.⁴

Ренесансът ражда първите школи на пустословието. В *Макаронената поезия* авторите смесват майчиния си език с чужди думи, насилвайки родната лексика към правилата на чуждата граматика. Пионер на тази форма е някой си Тифи Одаси, който стихоплетства в края на XV в. Следващото столетие похватът е доразвит и популяризиран от италианският поет Теофило Фоленго (1491–1544). Той меша италиански с латински и нарича бъркотията „литературен еквивалент на макароните“.

Маринизмът пък обединява автори, които пишат бомбастична, помпозна и куха поезия. Школата носи името на неаполитанския поет Джамбатиста Марино (1569–1625). Неговата поема „Адоне“ (1623) е изплетена от 45 000 стиха – исторически документ за брилянтна версификация и празнословие.

Най-впечатляваща е *Спазматичната поетическа школа*. Тя процъфтява в Англия през 50-те години на XIX век. Неин кръстник е белетристът Чарлз Кингзли (1819–1875). Ярък представител на спазматиците е Сидни Доубел (1824–1874), в чиято творба „Балдер“ (1854) има такива стихове:

Ах! Ах! Ах!

*Ах! Ах! Ах! Ах! Ах! Ах! Ах! Ах! Ах! Ах!*⁵

Мъгливият Албион дава на световната литература още двама изтъкнати графомани. Едуард Булър – Литън (1803–1873) е автор на най-баналната фраза в белетристиката. Неговият роман „Пол Клифърд“ (1830) начева с „Беше тъмна и бурна нощ...“. Уилям Макгонагъл (1825–1902) пък е сочен за най-слабият поет на всички времена. Рециталите му били масово посещавани, за да го освиркват и замерят с яйца.⁶

Русия е родното място на

граф Дмитрий Хвостов (1757–1835). Той затъва финансово, защото първо печата съчиненията си, а след това ги изкупува. Хвостов сочи за приемник на творческото си дело Александър Сергеевич Пушкин.

И франкофоните имат своите знаменитости. Шарл Дюмулен (1500–1566) се представя в книгите си със следната визитка: „Аз, който на никого в нищо не отстъпвам и който от никого и от нищо не се уча“. Капел Анж (1537–1623) издава съчинение, в което внушава на читателите, че е ангел. Андре-Пиер Премонвал (1716–1764) пуска том, на чийто титул е изографисана долина и планина. Пейзажът визуализира неговата фамилия – Prémont-val – Предпланинска долина. Отгоре греє слънце с надпис: „Освещавам и оплодявам!“

В немскоезичната литература любител на картинките е професор Ханс Зегер (1533–1609). През 1582 г. за някаква ловка версификация той получава императорски лавров венец. Зегер заръчва гравюра с лика на Иисус Христос и собственото си изображение. На нея пита: „Господи Иисусе, ти обичаш ли ме?“ На което Христос

отвърща: „О, да, Зегер, най-знаменитият измежду най-знаменитите учени, увенчан с лаври кайзерски поет, най-достойният от всички ректори на Витенбергския университет, аз те обичам!“

На езика на Гьоте пише и поетесата Фридерике Кемпнер (1828–1904). Тя пуска осем издания на свой поетически сборник. За да избегнат подигравките, роднините си продават имотите, събират средства и изкупуват тиража.

Така е по света. А у нас?

Най-отговорно заявяваме, че страстта към пустословно съчинителство изиграва положителна роля в епохата на Възраждането. Тя тика книжовниците да пишат, без да се съобразяват с категорията *талант* и тези усилия наторяват младата българска литература. Името на Кръстю Пишурка (1823–1875) иде тъкмо от страстта му да пише, да „пишурка“ съчинения като „Куткудачка или разни морални стихове и приказки“ (Виена, 1871).

Понеже повечето ентузиастични на словото са даскалите, творенията им са наречени *Даскалска поезия*. Ето как един от първите ни поети възпява лютата зима на 1847 година:

*Осемстотин четиридесят и седма
от първаго декемврия сняг заседна,
и не са виде небесното светило,
петдесят дни кат са беше размътило;
едвам на Атанасовден е изгряло
и на хората сърцето е размяло.⁷*

Така не бива, мръщи се по-образованата част от възрожденската интелигенция и се запретва да коригира нещата. Появяват се ръководства по словесност, които учат авторите как се твори мерена реч. Добри Войников (1833–1878) например обяснява на поетите какво е ода, елегия, епос и дори такива витиевати форми като сонет, триолет, мадригал. „Одата – сочи той – се отличава по своя съвсем свободен вървеж, особено когато поетът ѝ се намери във възхищение. Той, оставен по своята фантазия (въображение), хвърка от понятие на понятие, без да гледа на връзката, що мислите трябва да имат, за да дадът пълен разум, а остава да се подразумее онова що прескача“.⁸

Защо се смеем на Семков, а приемаме сериозно Войников? „Ничтожна фамилия“ до голяма степен е продукт на Възраждането, чийто процеси далеч не секват автоматично с Освобождението

през 1878 г. Смеем се защото зад Нягул Семков вече има автори като Любен Каравелов и Христо Ботев, а негов съвременник е Иван Вазов.

Още преди появата на „Ничтожна фамилия“ Вазов предлага родната графомания да бъде наричана *станчевщина* по името на драмописеца Тодор Хаджи Станчев. Това нарицателно не е възприето. Налага се *семковщината*.

В нашата книжнина, където литературните вражди са далеч повече от литературните приятелства, *семковец* става удобен камък, с който да замериш врага.

През 1915 г. Божан Ангелов (1873–1958) публикува студията „Как издребня, опростачи се и се оподли българската литература в наше време“. Там припомня: „Преди 25–30 години Семков написа своята *Въздушна природа* и се увековечи в нашата литература като тип на идиот-графоман, от чието име вече у нас се извежда един термин – семковщина, т.е. класическа глупост, забърканост на мислите и идиотическа графомания.“ След това литераторът слага клеймото *семковец* на всичките си врагове, между които са Беньо Цонев, Стилиян Чилингиров и Александър Кипров.⁹

През 1924 г. Стефан Младенов (1880–1963) обнародва студията „Декаденти и семковщина“. В нея си разчиства сметките с българския модернизъм. Отстреляни са имена като Теодор Траянов и Людмил Стоянов. „Какво безочие наистина! – възмущава се критикът. – Трупат синковците безсмислица над безсмислица, съединяват несъединимото, надминават по безграмотност и Семкова, а претендират да бъдат жреци на „новото“ изкуство, на „нова естетика“, която съвременните българи, изостанали по вкус, не можели да разберат!...“¹⁰

По различно време етикетът

СЕМКОВЕЦЪ

е лепен на ревера и на Иван Вазов, и на Пенчо Славейков. Не е пощадена дори нежната половина от обитателите на Парнас. Екатерина Ненчева (1885–1920), мадоната в черно, е сочена за последователка на клисурския гений.¹¹

През 30-те години на XX век нарицателното *семковицина* окончателно се настанява в българската литература и влиза в справочниците като „бездарно писателство“.¹²

И все пак – що е то *графомания*, чийто близък е нашата *семковицина*?

Думата е със старогръцки произход и е комбинация от *γράφω* – пиша и *μανία* – страст, безумие, лудост. Съществуват десетки дефиниции за графоманията, които казват истини, полуистини, а някои са абсолютно погрешни. Най-често се слага знак на равенство между графоманията и прекалената плодовитост. Ако е така, Лопе де Вега (1562–1635), автор на повече от 2000 пиеси, би трябвало да е графоманът на всички времена.

Многото писане не е задължителен белег за графомания. Нягул Семков, Славейко Трепетликов и Дончо Майсторски имат по една книга и въпреки това са класици на пустословието. Разбира се, далеч повече са многотомниците като Михаил Гребенаров, Димитър Сливков, Стоян Ватралски, Любомир Бобевски, Ст. Ц. Даскалов. Тази категория творци вдъхновява Трендафил Акациев да напише „Монолог на книжния рафт“:

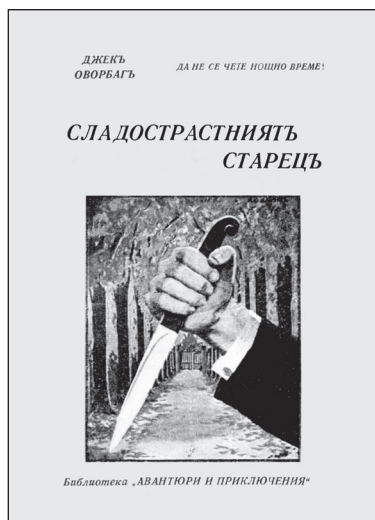
*Узряват плодовете ти активно,
отделят се от теб вегетативно...
Дори и да опишеш космонавта,
мисли за мен,
за мен –
за рафта!*¹³

Има обаче съществена разлика между многописците графомани и многописците халтураджии. Халтураджията знае, че пише глупости. Графоманът е убеден, че създава шедеври.

Нашата литература е населена с плеяда от драскачи, които безжалостно натискат перото по чисто комерсиални съображения. Зад маската на псевдонима рицари на халтурата са Спас

Икономов (М. Дориян), Яни Стойчев (Д-р Янс), Цанко Луканов (Дон Лучио), Георги Байкушев (Жорж Делагер), Тотю Тотев (Джек Оворбаг). Те произвеждат тъй наречените *седмични романи* – всяка седмица нов роман! Заглавия като

излизат със смразяващия гриф *Да не се чете нощно време!* И пълнят портфейлите на писачите.¹⁴

Халтураджиите не са графомани. Не е графоман и Иван Бурин (1912–1991), сътворил опуса „За борови трупи“:

*– Превозваме богатия товар
задружно – по бригади и на групи:
минавам тук за първия дървар,
докарвам дневно десет тона трупи.*¹⁵

В този случай мотивът на поета не е финансов, а конюнктурен. Творбата е писана през 1950 г. и следва сталинистката повеля да се възпява социалистическото строителство. Не са графомани и *Придворните поети*, които лижеха задните части на Тодор Живков заради лична изгода. Като Лъчезар Еленков:

*Вървеше Янко върху гърбицата на Витиня заледен,
а всъщност беше Тодор рожденото му име.
Здравейте, скъпи, двойни, от динамит по-силни имена!*

Или Нино Николов:

*И нека светлият единен комунизъм
да ни говори с ботевския глас,
че в бъдещето с подвизи се влиза.
И с хора, Тодор Живков, като вас!*¹⁶

Любомир Левчев също не е графоман, макар че изпод десницата му излиза фамозното „Сказание за бялата птица“. Там е описано как селските труженици посрещат Людмила Живкова на Самуиловата крепост: „Мъже и жени хвърлиха мотиките и сечивата на плодородието и се затичаха през браздите нагоре по стръмните землени укрепления. Бяха много. Превзеха крепостта. Но горе се стъписаха и насядаха тихо в сянката на дърветата, за да не пречат на Людмила. Само я гледаха и нейният образ потъваше в душите им завинаги. А тя като че ли не ги забелязваше. Но щом свърши работата си със специалистите и ръководителите, обърна се изведнъж и сама отиде при тях – обикновените истински хора – и подхвана разговор, сърдечен и весел като майски дъжд“.

Тук Левчев сменя лентата на пишещата машина, за да получи по-ясен отпечатък, и обобщава: „Не всеки може да говори с народа от върха на Самуиловата крепост. Людмила Живкова можеше“.¹⁷

Не са чистокръвни графомани и *Литературните наемници* – автори, които пишат по заявка срещу заплащане. Класически пример е Фабриката за романи на Александър Дюма-баща (1802–1870). В нея задружният труд на бригада от таланти ражда около 250 четива. Доказано е, че наемникът Огюст Маке (1813–1888) създава най-доброто, излязло с името на Дюма.

Фабрика за романи работи и у нас в началото на 40-те години на ХХ век. Нашият Дюма се казва Стефан Брашнаров (1901–1966). Той изковава колективния псевдоним Е. Брин, под който пишат неколцина дарования плюс бъдещите класици Павел Вежинов (1914–1983) и Богомил Райнов (1919–2007). Фирмата Е. Брин попълва колекцията на споменатите *седмични романи* с над 200 главия.¹⁸

Има случаи, когато наемникът първо създава творбата и след това я продава на събратята по перо. През 1901 г. Раздолчо Поета предлага на Иван Вазов ръкопис от 909 листа. Иска 400 лева. „Позволява ми след поправянето „правописанието и запе-

таите“ да го напечатам под мое име и да печеля колкото ща от него“, дава подробности за контракта Вазов. „Па и славата нека е ваша!“, отсякъл на довиждане Раздолчо.¹⁹

Цялата тази компания от Раздолчовци, Брашнаровци и Левчевци е наясно, че пустослови. Прави го от користи съображения. При графомана е коренно различно. Неговото перо не се движи от материалното. Графоманът реди думите поради неустоима вътрешна потребност за себедемонстрация чрез писменото слово. И вярва, че създава гениални творби. Тази вяра е бронирана здраво в гърдите и бронибойни патрони за нея няма открити! Няма открити!²⁰

Уважаващият себе си графоман не се равнява по халтурджиите, а по световната класика. Нягул Семков прописва заради Сервантес, Славейко Трепетликов следва поетиката на Омир, книгата на Димитър Даскала излиза в поредицата „Всемирна библиотека“. Малко по-скромни са Димитър Стерев и Станислав Вихров. Първият се има за повече от Яворов, вторият – за повече от Вапцаров.

Понеже са гении, графоманите идат на този свят със съдбовни рождения. Йоло Денев е роден на 1 януари 1940 г. Денят е понеделник, часът – 1 след полунощ. В англоезичната версия на Йоловия сайт пише: „Това определя неговата съдба – на основоположник, на водач, на борец. В астрологията 1 е числото на лидерството. Януари е началото на годината, полунощ – преходът между нощ и ден, между старо и ново, между старата и новата година...“²¹

Стоян Бочуков поема първата си глътка въздух на 24 май 1931 г. Празникът на славянската писменост маркира мисията на младенеца. Буквите на Кирил и Методий той ще подрежда в думи, а думите – в стихове, с които ще изгради уникален модел на лирически изказ. И ще възпее самия Бойко Борисов:

*Вселюбец от народа мъченик,
той раздава си живота велик,
крилато хванал истината той,
без да потърси за себе си покой.*²²

Орлин Орлинов пък е роден в деня на Великата октомврийска социалистическа революция. Неверниците могат да направят справка в автобиографичната творба „Моят рожден ден“. Под заглавието е отбелязано:

Име: Орлин...

Роден на 7 ноември 1931 г.

(Вж. паспорт № 346721)²³

Бедата е, че рожденията на свръхнадарените са паранормални, а кръщелните им имена – нормални. „За къде с това име бе, Делчо-о-о...“, вайка се Делчо Алексиев и се преименува на Славейко Трепетликов.²⁴ Димитър Сливков слага зад фамилията си виталното Салютов, Иван Бунарджиев избира ренесансовото Буонароти, а Станислав Бъчваров се нарича Вихров. Йоло Денев не си сменя името, защото според собствените му проучвания Йоло означава *Път, Факел, Светлина, Светкавица*.

Феноменалното изначалие определя самочувствието на гения. Той не е просто труженик на перото. Той изпълнява мисия чрез перото си. Той е водител на простосмъртните, учител, пророк... Или както го е казал Стоян Ватралски: „Поетът, по мое разбиране, не е толкова певец, колкото пророк; не толкова песнописец, колкото факлоносец пътеосветител. Поетът е духовен прожектор. Той върви отпред, често доста напред в нощното шествие с издигнат факел, като вика: Тука, братя, тука!“²⁵

В книгите на месианците обикновено има раздел *Мъдри мисли*, с които осенените напътстват народните низини.

Мъдрости пишат Димитър Сливков, Стоян Ватралски, Михаил Йорданов, Михаил Енев, Юлиан Вучков. „От солените храни се образува в стомаха солна киселина, която разяжда стомаха и образува язва“, учи Сливков. „Насилието и тормозът раждат насилие и нелегалност“, предупреждава Енев. „Щастието – резултатът от прегръдката на действителността с фантазията“, обяснява какво чувстваме, когато сме щастливи, Вучков.²⁶

Екстраординарните имат леко перо, с леснина създават ше-дъоврите си. Историческите извори свидетелстват за ваятел на словото, който в рамките на половин час сътворил химна на Бобов дол:

*Лети във утрото сокол,
във синя вис се вие,
по-хубаво от Бобов дол
не може да открие.*

Гениите не чакат музата да ги навести, сами я викат да кацне на рамото им. Орлин Орлинов например я призовава, за да напишат заедно „Оратория за войските от Варшавския договор“:

*Варшавския договор
 славя днес!
Дай ми сила,
 музо,
 за трудната тема!
Нейде неят славеи
 в априлския лес –
аз трябва да пиша
 военна поема.*

Понякога музата пристига много бързо. Стилиян Чилингиров разказва за свой братовчед, който тичал из кожухарския магазин на баща си и викал: „Дайте ми молив, дайте ми молив, да не изтърва вдъхновението си!“²⁷

Когато музата се появи, геният я впряга в принципа да има рима. Орлин Орлинов римува *Венсеремос* с *Хемус*. Венко Марковски комбинира *боб* с *въртоп*. Радко Радков синхронизира *Киряков* с *многоатаков*. Стоян Бочуков къпе в мерена реч дори заглавията на творбите си – „Българката Лина за Кербала замина“ е героико-романтичен спев за рейнджърка от пловдивския квартал Коматево.

Макар и рядко, щръкват проблеми. През 1914 г. Любомир Бобевски вика музата си и начева Добруджанската марсилеза:

*О, Добруджански край,
в теб розата ухай,
в теб златно жито зрей
и славеи сладко пей!*

Правят му бележка, че за Добруджа не са много характерни розите и славеите. Бобевски решава конфузията с виртуозен замах: *розата ухай сменя със земен рай, а вакло стадо блей* замества *славей сладко пей*. Днес на тази песен е вдигнат паметник в центъра на Каварна.²⁸

Най-големият майстор на римата в българската литература е Димитър Даскала. Този вълшебник на версификацията говорел само в мерена реч. С куп вестници под мишница влизал в кафене „Панах“, вдигал ритуално бастона си и почвал да декламира:

*Господин Чудомир,
земи си „Пряпорец“ и „Мир“,
та да видиш келепир.*

Даскала обогатява нашата поезия с оригинален корпус от ритмоторчество. Комбинациите *муза – блуза, птица – баница, паун – сапун, пелин – целелин* са част от нестандартните му находки.²⁹

Когато се домогне до подобни творчески висоти, графоманът поема дълбоко въздух и се провиква:

Геният се труди във всички жанрове на литературата. Шлифова поезията, усъвършенства прозата, освежава драмата. Нещо повече – свръхнадарените въвеждат поджанрови форми, които разчупват догматиката. Михаил Стефанович издава „Лира“ (Русчук, 1880) с подзаглавието „Исторически и обстоятелствени стихотворения“. Сава Казанджиев пише „Идеало-сатирична поезия“ (София, 1936). За невежите, които не знаят български, авторът дава заглавието и на немски: „Idealo-satiristische Poesie“. Най-

революционен в жанровото многообразие е Йоло Денев. „Няма щастие без обич“ (София, 1999) той определя като „Любовно-социален роман“. Което обаче не е достатъчно и белетристът добавя определението „Психодрама“.

Йоловото новаторство е причината да го обяват за луд. Нездрави елементи го вкарват на Четвърти километър, където създава култовата творба „Изпит за лудост“. Нягул Семков, Славейко Трепетликов и Радко Радков също лежат в психиатрични клиники. Това е закономерно. Истинският, неподправеният гений винаги се намира на една ръка разстояние от нормалното. „Няма гений без примес на лудост“, твърди Аристотел. Когато му намекнали, че не е с всичкия си, Оскар Уайлд отвърнал: „Възможно е гениите да са луди. Но какво представлява товага човечеството, щом останалите хора са говеда?“³⁰

Геният е орисан да живее в два свята. Единият е на осененията, когато създава виртуозни творения. Другият е на сивия делник, когато се труди за насъщния. На Парнас най-много са учителите. Те са гръбнакът на гениалното – не спират да пишат от времето на *Даскалската поезия* до наши дни. Но заветният връх е обитаван от свръхнадарени с всякакви професии. Има духовници и чиновници, офицери и дюлгери, миньори и шофьори, гостилничари, колбасари и дори овчари. Като Момчо Тесников от Елхово.

На корицата на своята стихосбирка Момчо чете себе си и се опива от магията на словото, която е сътворил.³¹

Ангел Каралийчев разказва за миньор от Перник. Той го навестил с торба на рамо, пълна с личното му творчество. „Брей че много изкуство си донесъл, всичкото ли в торбата е ръкописи?“, попитал Каралийчев. „Туй е нищо. Аз имам още за две торби“, гордо вдигнал чело въглекопачът. Споделил, че прочел една биография на Максим Горки и решил да стане писател като него.

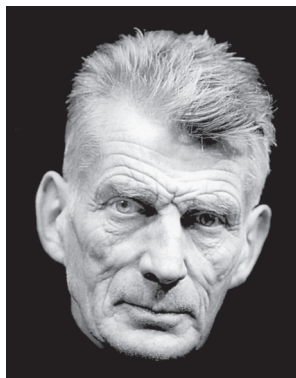
Каралийчев се опитал да го убеди, че от него Горки няма да излезе. И сбъркал! След време перничанинът му показал първата си книга, която вече имала три издания. „Продавам я по гостилниците. Голям успех“, похвалил таланта си авторът. После поканил Каралийчев да пият по едно кафе в сладкарница „Цар Освободител“. И великодушно добавил: „Аз черпя“.³²

Милан Кундера пък разказва за срещата си с шофьор на такси. Докато го возел по парижките улици, той се похвалил, че пише. Кундера любопитствал какво точно. Описвал живота си, казал майсторът на волана и перото. „За децата си ли го пишете? Като семейна хроника?“, попитал Кундера. „За децата ми ли? – усмихнал се шофьорът – Това не би ги заинтересувало. Аз пиша книга. Вярвам, че тя би могла да помогне на немалко хора“.

„Графоманията – коментира Кундера – нежеланието да пишем писма, интимни дневници, семейни хроники (тоест да пишем за себе си или за близките си), а да пишем книги (тоест да имаме публика от непознати читатели). В този смисъл страстта на шофьора на такси и тази на Гьоте е една и съща. Разликата между Гьоте и шофьора на такси не е в страстта, а в резултата от страстта“.³³

Оказва се, че водачите на МПС са сред най-усърдните гении. През 1984 г. работех в редакцията на вестник „Народна младеж“. Получихме писмо от Стефан Спасов, жител на търновското село Теменуга. „Професията ми е Шофйор – изповядваше се той, – малко неуместна за писане, но аз използвам само свободното си време в мислене, а материалите, които имам, са от дълги години занимавка на драскане и мислене“.

Спасов беше приложил за публикация разказа „Страх човешки“. В него главният герой е войник, който се прибира у дома по невероятна пътека. „Тази пътека – обяснява авторът – имаше в средата на гората една малка полянка, която служеше за отдых на пътниците, които минаваха през гората по тази пътека, защото пътеката минаваше през полянката“.³⁴

Откраднато от Самюел Бекет, ще кажат познавачите на абсурдизма. Не, възразявам аз – великаните на мисълта не плагиатстват. В плагиатство са обвинявани Любен Каравелов, Иван Вазов, Пенчо Славейков, Пейо Яворов, Елин Пелин, Йордан Йовков. Техните колеги от литературната дружина на Семков – никога. Семковците се гнусят от текстове, които са родени извън мозъчните им клетки и не се вписват в пространствата на гениалното.³⁵

Геният не пипа чуждото, но и ревниво пази своето. Всяка редакторска намеса къса жива плът от творбата на свръхнадарения. Веднъж новопокълнал талант влязъл в редакцията на вестник „Македония“. Вътре – маса, няколко стола, купища книги и Петко Славейков. „Г-н Славейков, нося едно мое писание, което ще ви замоля да поместите в газетата си“, рекъл гостът и натъртено добавил: „Само недейте пипа думите!“ Петко Славейков си наместил очилата, поогледал голобрадия класик и казал: „Млади момко, знайте от мен – на този свят само лайното не се пипа!“

В тази връзка Георги Мишев отбелязва: „Само една бразда дели истинския писател от графомана. Истинският писател пише и се съмнява в написаното. Графоманът не знае какво е съмнение“.³⁶

Убеден в ортодоксалната правота на словото си, графоманът воюва с всички средства творбата му да стигне до аудиторията в своя автентичен вид. До най-малката подробност! В пиесата „Проклет да бъде, гдето не застраховах добитъка и посевите си!“ (София, 1939) Михаил Енев инструктира сценичните работници как да имитират градушка: „Шумът на валеж от град може да се добие с боб, царевица или грах. За целта е необходимо около един килограм от боба или царевичката и една ламаринена тенекия, по-

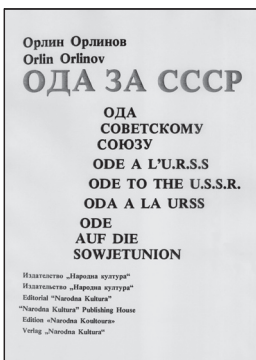
ставена между два предмета, за да се образува по-силно ехо. Боба или царевицата, в зависимост от избора и възможностите, се изсипват от около един метър и половина височина в струя от десетина-петнадесет зърна. Струята трябва да бъде непрекъсната и възможно равномерна“.³⁷

Врџ на графоманския педантизъм е „Поема за Фантето и за отреда „Антон Иванов“ (Пловдив, 1948). В това произведение Пею Долев инкрустира 56 обяснителни бележки, които осветляват бойния път на партизаните. „9 кокошки, няколко хляба и кисело зеле“, сочи бел. 21 какво са конфискували народните синове при поредната акция.³⁸

Гениите обичат словото им да среща читателя в луксозни, прецизно изработени издания. Това се постига благодарение на печатарите. Когато в типографията ги чака гениален текст, те стават по първи петли, бръснат се, закусват и отиват на смяна с песен на уста:

*Ние идеме в печатницата ободрени
с пролетните слънчеви лъчи,
ние идеме наново вдъхновени –
в нас гласът на Гутенберг звучи.*³⁹

И резултатите са главозамайващи. „Bravo на Придворната печатница...“, ръкопляска Гео Милев, когато вижда стихосбирката „Битие“ (София, 1909) на Стоян Ватралски. Книги, галещи окото с изяществото си, пускат Звездомир Белчев, Любомир Бобевски, Михаил Йорданов, Пею Долев, Венко Марковски, Радко Радков. Палмата на първенството обаче държи

на Орлин Орлинов. Това е най-монументалната книга в българската литература. Луксозният колос е с размери 20 на 30 санти-

метра. Далеч преди да станем част от Европейския съюз, текстът е евронационален – на български, руски, френски, английски, испански и немски. Набран е само с главни букви, високи половин сантиметър. Илюстрации на метал и футляр доизграждат този шедьовър на полиграфията. Bravo на печатница „Балкан“!⁴⁰

Екстраординарните таланти задължително поместват портрета си в съответното издание. Звездомир Белчев се щрака на кадرو с лимба а ла Наполеон. Димитър Даскала се снима със съзвездие от ордени и медали. Радко Радков застава пред обектива с лавров венец на главата. Рекордър по снимки е Иван Бунарджиев. При завършването на всяка по-значима творба той ангажира фотограф, запечатва образа си и съчинява паметен надпис.⁴¹

Така оформените ръкописи чакат достойно заглавие. Димитър Сливков слага „Всемирен поет“ (Габрово, 1932). Дончо Майсторски е още по-директен – неговата книга е онасловена „Гениални стихове“ (София, 1940).

После иде предупреждението: *Препечатването забранено!* Като войник на пост, то охранява гениалните книги. По този начин свръхнадарените се борят с пиратството далеч преди 1921 г., когато е приет първият закон за авторското право.⁴²

Още една правна норма изпреварват графоманите – закона за задължителния библиотечен депозит от 1897 г. С мисъл за идните поколения, Нягул Семков дарява две бройки от „Ничтожна фамилия“ на Народната библиотека. Други две поднася на Българското книжовно дружество (БАН). Три екземпляра депозира в читалището на родната Клисура.

Михаил Гребенаров също носи съчиненията си в Народната библиотека, за което получава благодарствено писмо от директора. Томовете на Стоян Ватралски са в златния фонд на вакарелското читалище „Заря“. И Йоло Денев не пропуска – радва културните институции с безплатни екземпляри от литературната си продукция.⁴³

Библиотеките и читалищата – тези крепители на българския дух – съхраняват словото на гениите. Според статистиката през 1896 г. Народната библиотека в София е посетена от 36 021 любители на книгата. След Виктор Юго и Иван Вазов най-търсени са били Тодор Станчев и Михаил Гребенаров.⁴⁴

Читателският интерес расте, за да стигне своя апогей по времето на социализма. Ето каква е ситуацията в Габровски окръг:

„Докато през 1959 година на глава от населението на окръга е била продадена литература за 0.77 лева, през 1963 г. за 1.44 лева, през 1967 г. – за 1.82 лева, то през 1968 година – тя достигна 2.29 лева. А през 1969 година по разчетите на ДО „Българска книга“ на глава от населението в нашия окръг ще се падат по за 2.38 лева литература. Това говори несъмнено за високия културен уровень на населението в окръга и за възможностите за още по-голям размах на книгоразпространението“.⁴⁵

Българинът пише и чете не само в София и Габрово. Тази топографска карта илюстрира, че графоманията е равномерно разпределена на територията на страната. Повечето селища дават по един класик на пустословието. София, Враца, Габрово, Русе, Варна и прилежащите им райони имат по двама представители. Най-много гении е дал на отечеството Сливен – Звездомир Белчев, Иван Бунарджиев и Трендафил Акациев. Там се намира и Бармук баир, провъзгласен за българския Парнас. Като добавим, че химнът на Сливен е сътворен от Орлин Орлинов, можем да обявим града за столица на нашата графомания.⁴⁶

Сливен е столицата, а трибуната на българските графомани е вестник „К’во да е“. Между 1911 и 1922 г. това авторитетно издание се печата „де да е“, появява се „кога да е“ и струва „колко да е“. Главен редактор е Александър Едрев – Вердела (1870–1929). Вестникът гостоприемно отваря страниците си за екстраординарните, представя ги, тиражира творбите им, помества отзиви на почитатели.

„К’во да е“ отделя специално внимание на поета Христо Лобошки. Той е единственият автор в световната литература,

направил опит да остане безсмъртен. Не в преносния, а в буквалния смисъл на думата. За целта Лобошки забърква отварата „Вечна младост“, която консумира всеки ден. Билкарят Бай Стоян го приветства от високата трибуна на „К’во да е“:

Живей, учителю наш – народен.

Живей и наша слава ти бѣди...

*След теб сме до час прокобен,
нас нищо не мож ни раздели!⁴⁷*

Редовен читател на вестника е бил проф. Александър Балабанов (1879–1955). „На пук на сериозните серсеми, пращайте ми „К’во да е!“; отсякъл той и платил абонамента за няколко години напред.⁴⁸

През януари 1936 г. излиза брой 1 на

Той е „Орган на гениите в България и по цялото земно кълбо включително и на Канарските острови“. На осем големи страници Жорж Нурижан (1892–1981) и Тихомир Павлов (1880–1937) събират цвета на планетарната гениалност. Уводната статия уточнява понятията: „Гениите са самородни капризи на Вселената, когато талантите са само едно предопределение. Гениите са отвлечени абстракции, когато талантите са метафизична категория и се явяват двойко: таланти в проекция и таланти на буци“.

Изнесени са и други полезни факти: „Според изчислението на един американски учен общото тегло на мозъците на всички гении в света възлиза на 3 квинтала, докато мозъците на всички кокошки от щат Масачузетс възлиза на 20 квинтала. Тази разлика се дължи не само на климатичните условия, но предимно на априорните контрибуции на физикодинамичните клетки на мозъчното вещество“.

Обявено е, че брой 2 на „Вестник на гениите“ ще излезе през 2036 г.⁴⁹

През 1991 г. вестник „Факс“, издание за литература, изкуство и култура, въведе рубриката „Платено – некоригирано“. В нея срещу съответна сума всеки свръхнадарен можеше да публикува свой шедьовър. Точно както е по канона – без редакторска намеса. Тази инициатива имаше зашеметяващ успех.⁵⁰

„К’во да е“, „Вестник на гениите“ и „Платено – некоригирано“ са специализирани територии за графомански изяви. Но литературни глупости се срещат във всяко периодично издание. Вестник „Глобус“, който поощрява младежкото литературно творчество, пуска бисери от сорта:

*Тази вечер тъжен мрак
веч пристъпя с тежък крак.⁵¹*

Вестник „Нова Банкя“ представя най-новото от творческата лаборатория на поетесата Йоана Пеева:

*Нека тогава – умишлено щедри
нашата обич да не отчуждим!
И превързвайки раните с бинта
на спомена, любовта да спасим!⁵²*

Сопотският „Диалог днес“ обнародва възторжена рецензия за дебютната стихосбирка на Цани Минчев. По професия той е технолог, а по съвместителство – поет. Автор е и на други книги, между които „Типизация и унификация на технологичната екипировка“.⁵³

Интернет предостави качествено нова територия за графомански изяви. В глобалната мрежа всеки може да пише каквото си иска и да бъде аплодиран от целия свят, включително и от Канарските острови. На on-line територията *графоманията* се нарича *блогомания*.

Когато натрупат достатъчно слава, гениите вдигат юбилеи. Бляскави тържества организират живите класици Иван Бунарджиев, Димитър Даскала, Стоян Ватралски, Любомир Бобевски. Още се говори за всенародните чествания през 2006 г. по случай 70-годишния юбилей на Юлиан Вучков. В сублимието на народната радост председателят на СБП Николай Петев приветства юбиляра с думите: „Писателите са благодарни, че те имат за свой съвременник!“⁵⁴

На тази историческа фотография Вучков пее и танцува под акомпанимента на оркестъра на Венци Такев.

„Книга на гениите“ е за големите български графомани. За самородните капризи на Вселената. За класиците на пустословието. За семковците, които са издържали проверката на времето. Защото и графоманията е удавена в сив поток. Няма чет бездарниците, които неуморно драскат, но са на светлинни години от творческите постижения на Нягул Семков и неговите най-верни следовници.⁵⁵

„Книга на гениите“ е съкровищница на глупостта, събрала най-крещящите алабализми в анализите на националната ни литература. Сърцевината на изданието е изградена от автентичните текстове на екстраординарните таланти. Те са придружени от биографиите на свръхнадарените. Следват коментари, критически отзиви, спомени на съвременници, възторзи на почитатели.

„Книга на гениите“ е със сертификат за достоверност. Няма лъжа, няма измама – справочният апарат сочи, че всичко в тази книга е абсолютна истина. Това я прави една от най-смешните, но и най-тъжните книги в българската литература.

„Книга на гениите“ е вдъхновена от големия литературовед Никола Георгиев. През 1982 г. той публикува статия, в която за първи път анализира семковщината по нов начин. Обяви „Ничтожна фамилия“ за явление и заяви, че историята на българската графомания някой ден ще бъде написана.⁵⁶

„Книга на гениите“ не е история на българската графомания. Тя е корпус от документи, фактологичен фундамент за бъдещите изследователи, които ще напишат тази история.⁵⁷

„Книга на гениите“ е колективно дело. Мнозина помогнаха при събирането на материалите и уточняването на фактите. Със свои анализи участват Радой Ралин, Иван Славов, Копринка Червенкова, Николай Аретов, Тодор Токин, Димитър Бежански. Най-много помогна ветеранът на книгата Кирил Ставрев. Без неговите усилия „Книга на гениите“ щеше да е много по-бедна.

БЕЛЕЖКИ

- ¹ Всичко за колумбовеца Нягул Семков вж. на с. 33 и сл.
- ² Шумерската писменост е най-стара – появява се преди 5000 години. Отпечатъците от длани са на 30 000 години.
- ³ Вж. **Ювенал, Д. Ю.** Избрани сатири. Преведе от оригинала Д. Дечев. С., 1925, с. 11–12.
- ⁴ Вж. **Кувев, К.** Съдбата на старобългарските ръкописи през вековете. С., 1979, с. 108.
- ⁵ Късно явление в спазматизма е нашият поет Вълчо Вълканов (1899–1975), който пише и под псевдонима В. Вучков. Родом от чирпанското село Верен, той обикновено начева творбите си с *Ха, ха, ха, ха, оле, ах...* Примери вж. в: Трезви лъчи. Раднево, 1933, с. 5–7.
- ⁶ От 1982 г. насам Университетът в Сан Хосе, Калифорния, провежда годишен конкурс в чест на Едуард Булър – Литън. Под мотото „Тъмна и бурна нощ“ наградата се присъжда на творбата с най-тъпо начално изречение. Уилям Макгонагъл също жъне посмъртни лаври. През 2008 г. на търг в Единбург негови произведения бяха продадени за над 10 000 евро. Сумата надхвърли парите, платени за първото издание на „Хари Потър“ с автограф от Джоан Роулинг.
- ⁷ На значение за Заарската зима. – Цариградски вестник, № 11, 13 март 1848. Подпис: А. И. За *Даскалската поезия* вж.: **Пундев, В.** Първи стихотворци. С., 1925. 130 с.; **Бурмов, А. и С. Стойков.** Предосвобожденски стихотворци. С., 1938. 168 с.
- ⁸ Вж. **Войников, Д. П.** Ръководство за словесност с примери за упражнение в разни видове съчинения на ученици в народните мъжки и женски училища. Виена, 1874, с. 171–172. И днес има наръчници за производство на гениалности. Вж. **Мочуров – Сломар, А.** Ето как се пишат стихове. Теория и практическо помагало за начинаещи и напреднали. Варна, 2008. 444 с.

- ⁹ Вж. **Ангелов, Б.** Как издребня, опростачи се и се оподли българската литература в наше време. – Съвременна мисъл, 1915, № 32, с. 502–509.
- ¹⁰ Вж. **Младенов, С.** Декаденти и семковщина. – Листопад, 1924, № 9–10, с. 225–253. Студията излиза и в отделна брошура: Декаденти и семковщина. С., 1924. 31 с.
- ¹¹ Вж. Критики и рецензии (Екатерина Ненчева). – Бодил, № 15, 19 юни 1905. Подпис: Д-р Жилов. Автор на хулата е Петър Завоев (1880–1965).
- ¹² Вж. **Данчов, Н. Г. и И. Г. Данчов.** Българска енциклопедия. Т. 2. С., 1936, с. 1404.
- ¹³ Всичко за първия дисидент Трендафил Акациев вж. на с. 439 и сл.
- ¹⁴ Вж. **Оворбаг, Д.** Сладострастният старец. С. 1936. 79 с.
- ¹⁵ Вж. **Бурин, И.** За борови трупи. – Септември, 1950, № 6, с. 57–58.
- ¹⁶ Още лизане вж. в: Априлски сърца. Кн. 1–4. Варна, 1981–1988. За *Придворните поети* вж. **Юхас, П.** Смъртта не е алиби. С., 2000, с. 66 и сл.
- ¹⁷ Вж. **Левчев, Л.** Сказание за бялата птица. – Чуден свят, 1989, № 2, с. 15–17.
- ¹⁸ Вж. **Цветанов, Б. Е.** Брин пишел с четири ръце. – Арт Труд, № 15, 8 авг. 2004.
- ¹⁹ Вж. **Вазов, И.** Пъстър свят. С., 1902, с. 91–92. Раздолчо Поета е литературното прозвище на Атанас Раздолов (1872–1931). Вазов не съобщава името му, но съвременникът Димо Казасов (1886–1980) е категоричен: „Уверен съм, че тъкмо за тоя Раздолчо разказва Иван Вазов...“ Вж. **Казасов, Д.** Улицы, хора, събития. С., 1968, с. 320–321.
- ²⁰ Нормално е някъде границите да са размити. В „Книга на генниите“ има автори, които пишат и за пари. Но свръхнадарените също са хора – трябва да ядат.
- ²¹ Всичко за мъченика на демокрацията Йоло Денев вж. на с. 459 и сл.
- ²² Всичко за хисарския бард Стоян Бочуков вж. на с. 479 и сл.
- ²³ Всичко за интернационалиста Орлин Орлинов вж. на с. 415 и сл.
- ²⁴ Освен Славейко Трепетликов и Трендафил Акациев във флората на българската поезия са Люляков с „Нова китка“ (София, 1893), Еделвайс с „В мълчанието на часовете“ (Габрово, 1913), Иван

Кипарис с „Траури“ (Кюстендил, 1920), Ото Лавър с „Цигулка“ (София, 1923), Методи Цветнолюбов с „Гласове“ (София, 1939). Музикалните инструменти са застъпени от Флейтов с „Любовни струни“ (Шумен, 1899) и Лиров с „Пред изгрев“ (София, 1923). Мъката е представена от Съзлов с „Вечерница“ (Сливен, 1893) и Страдалов с „Нова любовна песнопойка“ (Пловдив, 1907). На Парнас са още Откровенов с „Пред морските вълни“ (София, 1908), Клеопатрин с „Цветчета от пръснати китки“ (Пазарджик, 1918), Силует Искърски с „Любовни сонети“ (Луковит, 1937), Николай Лазурен с „Лунни песни“ (Габрово, 1938). По името ще ги познаете!

²⁵ Всичко за пророка Стоян Ватралски вж. на с.249 и сл.

²⁶ Още гениални мисли вж. на с. 178 и 293.

²⁷ Вж. **Гълъбов, К.** Спомени весели и невесели за български писатели. С., 1959, с. 155.

²⁸ Вж. **Милачков, В.** Добруджанският химн и неговите създатели. – Добруджа, 1990, № 7, с. 76–77. Всичко за епохалния Любомир Бобевски вж. на с. 267 и сл.

²⁹ Всичко за Димитър Тодоров-Даскала вж. на с. 211 и сл.

³⁰ Юлиан Вучков също е сочен за паранормален. Вж. **Симеонова, Р.** Д-р Здравко Георгиев е категоричен: Проф. Юлиан Вучков е луд и лумпен! – Експрес, № 743, 25–26 юли 2009. За релациите между литература и лудост вж. **Felman, S.** Writing and Madness. Stanford University Press, 2003. 304 p.

³¹ Вж. Песни – стихотворения на самоука. Съчинил Момчо Стоянов Тесников, самоук поет от село Елхово, околия Казанлъшка. Ст. Загора, 1942. 16 с.

³² Вж. **Каралийчев, А.** Братът на Иванчо Бунарджиев. – Слово, № 1945, 4 дек. 1928.

³³ Вж. **Кундера, М.** Книга за смеха и забравата. С., 2001, с. 106–107.

³⁴ Вж. **Тахов, Р.** Графоманът. Щрихи от един стар портрет на „таланти в проекция и таланти на буци“. – Пулс, № 41, 11 окт. 1988.

³⁵ Има един изолиран случай, който хвърля сянка върху светлия портрет на гения. През 1925 г. скромен автор праща текст за мнение на живия класик Иван Бунарджиев. Той му отговаря, че ръкописът не струва пукната пара, но вместо да го хвърли в коша го публикува под свое име. Георги Бакалов (1873–1939) разкрива, че ограбеният е Трифон Христовски (1905–1944) от орханлийското село Радотина. Вж. В низините на литературата. –

- Нов път, 1925, № 9, с. 271–272. Подпис: Г. Б. Вж. и **Стоичкова, Н.** Плагиатството като литературен проблем. С., 2002, 176 с.
- ³⁶ Вж. **Токин, Т.** Георги Спасов възкръсна като писател. – Поглед, №6, 5–11 фев. 2007.
- ³⁷ Всичко за застрахователя Михаил Енев вж. на с. 307 и сл.
- ³⁸ Всичко за реформатора Пею Долев вж. на с. 359 и сл.
- ³⁹ Вж. Печатарска песен. Литературен сборник. С., 1938, с. 24.
- ⁴⁰ Вж. **Орлинов, О.** Ода за СССР. С., 1975. 93 с.
- ⁴¹ Негова фотосесия вж. тук на с. 199.
- ⁴² Само Любомир Бобевски е благосклонен към литературните апаши. *Препечатването свободно*, отбелязва поетът в една от книгите си. Вж. **Бобевски, Л.** Към победа. С., 1941. 256 с.
- ⁴³ В Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ се съхранява „Библия на българите и човечеството“ (София, 2000) с дарствен надпис от ръката на Йоло. Поръчай сигнатура 633050.
- ⁴⁴ Вж. Знаме, № 93, 27 март 1897. Уводна статия без подпис. В началото на второто хилядолетие най-четен е проф. Юлиан Вучков. През 2010 г. негов почитател не изтрая – разби автомобил и открадна книга на професора. После хукна да чете.
- ⁴⁵ Вж. 25 години строим социализъм. Социално-икономическо развитие на Габровски окръг. Цифри и факти. Габрово, 1969, с. 59.
- ⁴⁶ Към тази карта трябва да добавим Венко Марковски, който е роден в Скопие и Славейко Трепетликов, чието родно място не е известно. Той обаче е турист, така че нему принадлежи цяла България.
- ⁴⁷ Всичко за безсмъртния Христо Лобошки вж. на с. 107 и сл.
- ⁴⁸ Подробно за „К’во да е“ вж. Периодика и литература. Т. 3. С., 1994, с. 515–562.
- ⁴⁹ „Вестник на гениите“ може да се види в Националната библиотека, сигнатура: В 2379.
- ⁵⁰ Таксата беше 2 лв. за ред поезия и 1 лв. за ред проза. „Платено – некоригирано“ даде въздух на гении като Силвин Панков, който написа тритомния бестселър „Сенките на боговете“ (София, 1994). Вж. Факс, № 4, 5–11 апр. 1991.
- ⁵¹ Вж. Младежко Творчество. – Глобус, № 5, 23 окт. 1927.
- ⁵² Вж. Поетичен кът. – Нова Банка, № 2, фев. 2005.

- ⁵³ Вж. Дебютна стихосбирка представи Цани Минчев. – Диалог днес, № 34, 13–19 юни 2007.
- ⁵⁴ Изцепките не са в услуга на пишещото братство. През 2007 г. германският критик Мартин Ебел обяви Владимир Зарев за гений, като го сравни с Балзак. По същото време българският му колега Стоян Атанасов видя в Боян Биолчев трима представители на световната класика. Вж. **Атанасов, С.** Биолчев е Рабле, Сервантес и Хашек! – Поглед, № 4, 22–28 ян. 2007.
- ⁵⁵ На 17 февруари 2006 г. БНТ съобщи, че Цветко Динков, кмет на село Връв, е издал стихосбирка. Той бил един от осемте поети в селото.
- ⁵⁶ Вж. **Георгиев, Н.** Възрожденски идеализъм и авторска себичност. Из неакадемичната история на българската литература. – АБВ, № 37, 14–20 септ. и № 38, 21–27 септ. 1982. Тази статия ме накара да тръгна из дебрите на пустословието, от които не съм излязъл вече 30 години.
- ⁵⁷ Семковедите да проверят: **Стоянов, В.** Колоездашки песни. Е. Джумая, 1907. 48 с.; **Бурски, Д.** Телеграфо-пощенски идилии. Варна, 1910. 39 с.; **Рински, О.** Трептенията на една ученическа струна в проза и поезия. Пловдив, 1915. 32 с.; **Абджиев, И.** Във вихъра на настроенията. Оряхово, 1925. 32 с.; **Строгов, И.** Аз над всичко. С., 1928. 160 с.; **Стойнев, М.** Разни стихотворения, из живота творения. С., 1931. 15 с.; **Пъшев, Р.** Под железничарското небе. Ямбол, 1936. 24 с.; **Червенов, И.** Любовта на небесните сърца. В. Търново, 1936. 8 с.; **Атанасов, Б.** Песен за безумието на двама влюбени, трагично самоубити с нож. Брацигово, 1938. 19 с. Да не забравят и гениите във фусти: **Добревска, С.** Душевни акорди. С., 1928. 48 с.; **Пулева, А.** Свободни стихове. С., 1936. 64 с.; **Бечева, Д.** Есенна лира. С., 1938. 40 с.; **Димитрова, О.** Когато сърцето заговори. С., 1941. 112 с.; **Проконова, Т.** Самотни часове. С., 1943. 13 с. Който знае чужди езици да изследва: **Стефанова, Л.** Встают Родопы. Москва, 1953. 88 с.